

Dkt. Robert C. Newman, Injili za Synoptic , Hotuba ya 15 Urekebishaji Ukosoaji

© 2024 Robert Newman na Ted Hildebrandt

Sawa, basi tutageukia ukosoaji wa uhariri. Ukosoaji wa uhariri ni nini? Naam, tunahitaji kuangalia fasili kadhaa. Uhariri, hiyo ni shughuli ya mhariri.

Hilo linaleta swali la mhariri ni nani. Naam, tunaweza kusema ni mtu anayefanya uhariri, lakini tutasema kisawe cha mhariri, sawa? Na kisha ukosoaji wa uhariri ni aina ya utafiti wa kibiblia unaohusu shughuli za wahariri au wahariri. Norman Perrin, katika kijitabu chake kidogo, Ukosoaji wa Uhariri ni Nini ? kwenye ukurasa wa kwanza anasema, unahusu kusoma motisha ya kitheolojia ya mwandishi kwani hii inafunuliwa katika mkusanyiko, mpangilio, uhariri, na urekebishaji wa nyenzo za kitamaduni na katika muundo wa nyenzo mpya au uundaji wa aina mpya ndani ya mila za Ukristo wa mapema. Nitakupa muhtasari mfupi sana wa historia ukosoaji wa uhariri.

Ni maendeleo ya hivi karibuni katika ukosoaji huria wa Agano Jipya ambao tunatoa mapitio mafupi. Tulizungumzia mapema kuhusu matatizo ya kifupi na ukosoaji chanzo. Tangu karne ya pili, kumekuwa na mjadala na majadiliano kuhusu kufanana na tofauti kati ya Injili na jinsi ya kuzielezea.

Kufikia mwishoni mwa karne ya 19, aina fulani ya makubaliano yalikuwa yamefikiwa yakiitwa nadharia ya hati mbili, Q na Marko kama vyanzo vya Mathayo na Luka. Aina hii ya kazi inaitwa ukosoaji wa fasihi au chanzo. Uaminifu wa kihistoria wa Injili, ambao ulijadiliwa sambamba na ule wa Tatizo la Synoptic, ulijadiliwa sana hasa na kuongezeka kwa uhuru wa kitheolojia katika karne ya 19.

Mwishoni mwa karne hiyo, karibu mwaka wa 1900, wafuasi wengi wa kiliberali walihisi kwamba Marko alikuwa injili inayotegemewa zaidi, isipokuwa miujiza yake, ambayo kimsingi ilikuwa ya kihistoria. Wilhelm Wrede, katika Siri yake ya Kimasihi ya 1901, alisema kwamba Marko hakuwa historia inayotegemewa bali alikuwa na motisha ya kitheolojia ya kumwasilisha Yesu kama Masihi, ingawa Yesu hakuwahi kudai kuwa hivyo. Kisha, ukosoaji uliibuka katika masomo ya Agano Jipya mara tu baada ya Vita vya Pili vya Dunia nchini Ujerumani.

Wanzilishi wake walikuwa Carl Schmitt, Martin Debelius, na hasa Rudolf Bultmann. Walikubali dai la Wrede kwamba Marko alibuni mfumo wake mwenyewe, na walijaribu kurejea nyuma ya Injili ili kujifunza kipindi cha uwasilishaji wa mdomo. Wakosoaji wengi wa aina hiyo walidai kwamba kati ya maisha ya Yesu na uandishi wa Injili, nyenzo nyingi zilibuniwa, na mengi yalibadilishwa.

Hilo linatuleta kwenye ukosoaji wa uhariri. Ukosoaji wa uhariri unalenga kukamilisha uchambuzi muhimu wa Injili kwa kujaza maeneo yaliyopuuzwa na ukosoaji wa fomu na ukosoaji chanzo. Unachunguza kazi ya wahariri wa Injili, hasa motisha yao ya kitheolojia, katika kukusanya nyenzo za mdomo ili kuunda masimulizi yaliyoandikwa au katika kuchanganya na kuhariri nyenzo zilizoandikwa ili kuunda Injili zao.

Kwa hivyo, hapa kuna aina ya ukosoaji kuhusu mila. Ukosoaji wa chanzo uko hapa chini kuhusu Marko na Q na uhusiano wao na Mathayo na Luka, na ukosoaji wa uhariri ni kuangalia kile ambacho Marko anafanya katika kuchagua mila na kuzirekebisha, kile ambacho Q anafanya katika kuchagua mila na kuzirekebisha, na hasa kile ambacho Mathayo na Luka wanafanya katika kuchagua nyenzo kutoka kwa Marko, na Q. Ukosoaji wa uhariri ulitabiriwa katika kazi ya Wrede na Bultmann, lakini hasa katika Hotuba ya Banton ya RH Lightfoot ya 1934. RH Lightfoot anapaswa kutofautishwa na JB Lightfoot kutoka karne ya 19.

Alikuwa mtu mwenye msimamo mkali zaidi. Hata hivyo, ukuaji halisi wa ukosoaji wa uhariri ulitoka Ujerumani muda mfupi baada ya Vita vya Pili vya Dunia. Ukosoaji wa aina yake unatoka Ujerumani muda mfupi baada ya Vita vya Kwanza vya Dunia. Ukosoaji wa uhariri unatoka Ujerumani muda mfupi baada ya Vita vya Pili vya Dunia.

Kazi zinazohusika hapa ni Gunther Bornkamm na kazi yake kuhusu Mathayo mwaka wa 1948 na inayofuata, Hans Konzelmann katika kazi yake kuhusu Luka mwaka wa 1954, na Willi Marksson katika kazi yake kuhusu Mark mwaka wa 1956. Hivi majuzi, uhariri na ukosoaji vimeenea hadi kwenye utafiti wa Q na John. Kazi ya Robert Gundry, Matthew, Commentary on Los Literi and Theological Art, 1982, inawakilisha kuenea kwa mbinu hiyo katika duru za kiinjili, ambazo Gundry alichaguliwa kutoka katika Jumuiya ya Kiinjili ya Theolojia.

Gundry anahisi kwamba Mathayo alibuni baadhi ya matukio katika injili yake ili kutoa hoja za kitheolojia, yaani ziara ya Mamajusi na mauaji ya watoto wachanga. Gundry anaweza kuwa mwinjilisti mwenye msimamo mkali zaidi hapa, lakini hakika hayuko peke yake. Naam, hebu tufikirie kidogo kuhusu mbinu ya ukosoaji wa urekebishaji.

Ukosoaji wa uhariri unafanyaje kazi? Hatua zifuatazo zinaonyesha taratibu zinazohusika. Ukosoaji wa uhariri unahusu kuchunguza kazi ya uhariri ya mhariri mmoja kwa wakati mmoja, hata hivyo. Kwa hivyo, unalinganisha kwa uangalifu tofauti zote kati ya injili fulani na ulinganifu wake.

Kwa hivyo, kwa mfano, tuseme utaangalia kazi ya Mathayo ya kuhariri, tuseme, ambayo unamaanisha mwandishi wa Injili ya Mathayo, ambayo Gundry, nadhani, alifikiri ilikuwa Mathayo. Angalia hilo. Kumbuka hilo sasa.

Kwa hivyo, ungelinganisha Mathayo na Marko na Luka na uangalie mahali ambapo tofauti zinatokea katika kila moja ya masimulizi yao. Pili, jaribu kugundua tofauti hizo

ambazo ni matokeo ya shughuli ya uhariri ya mwandishi inayosomwa. Ni mambo gani kati ya haya ambayo Mathayo alifanya? Kwa hivyo, unapolinganisha masimulizi ya Marko na masimulizi ya Mathayo, je, hivi ndivyo Mathayo alivyofanya au la? Jambo la aina hiyo.

Kwa kawaida, lazima uchukue mpangilio na uhusiano fulani wa Injili. Na karibu kila mara, hii ni nadharia ya hati mbili, ambayo miongoni mwa watafiti halisi katika injili, katika aina hiyo ya maswali, hakika ni mtazamo wa wengi, lakini sio mtazamo wa wengi. Lakini unapofikia ukosoaji wa urekebishaji, hiyo ndiyo idadi kubwa inayoendana na mfumo huo maalum.

Mfano huo wa hati mbili unashikilia kwamba Mathayo alitumia Marko na Q. Pili, unadhani mwandishi hana vyanzo vingine au angalau kwamba mchango wake mwenyewe unaweza kutofautishwa kwa mtindo. Kisha, unalinganisha takwimu kuhusu mtindo ili kutambua mchango wa mwandishi katika maeneo ambayo vinginevyo ungekuwa hauna uhakika. Kwa hivyo umeangalia tofauti, na sasa unajaribu kutofautisha ambazo, tuseme, katika mfano wetu maalum, tunafikiria kazi ya Mathayo, n.k.

Tatu, unasoma tofauti hizi za kina ili kubaini motisha ya kitheolojia ya mwandishi ya kuanzisha tofauti hizi. Ukishazijua hizo ni zipi, unapata maandishi yanayoelezea motisha hizi, na kisha unatafsiri injili nzima kwa mujibu wa maandiko na motisha hizi. Nne, unajenga upya mtazamo wa mwandishi, hali zake, kundi lake, na hadhira yake.

Hiyo ndiyo Wajerumani wanaiita Sitz und Leben, hali ya maisha ya mwandishi, n.k. Markson, katika kufanya kazi na ukosoaji wa uhariri katika Marko, ni kawaida katika kuona Sitz und Leben tatu, au hali tatu za maisha, katika kifungu fulani cha injili. Kwanza kabisa, kuna huduma ya Yesu.

Markson na hawa wengine wangekubali kwamba Yesu alikuwepo na kwamba kweli alifanya mambo. Sawa, kwa hivyo baadhi ya Sitz na Leben, moja Sitz im Leben ni huduma ya Yesu. Lakini basi kuna historia ya vyanzo, na hivyo vingekuwa Mark na Q, au Proto Mark, au aina mbalimbali za mambo ya aina hiyo.

Sitz na Leben yao ni nini? Na kisha unapata mhariri, historia ya mwandishi wa injili, Sitz na Leben wa mtu huyo. Kwa hivyo, kwa Markson, huyo angekuwa Mark. Kwa Gundry, huyo angekuwa Matthew, nk.

Hatutapitia hilo kwa undani. Huu ni uwasilishaji mfupi tu mwishoni mwa kozi, lakini baadhi ya matokeo ya ukosoaji wa uhariri. Katika miduara ya kiliberali, tunajua machache sana kuhusu maisha ya Yesu, lakini tunaweza kujenga upya makundi mengi tofauti ya kitheolojia katika Ukristo wa mapema.

Katika miduara ya kihafidhina, ukosoaji wa uhariri umezuiliwa zaidi miongoni mwa wainjilisti, lakini kwa kazi ya Gundry na wengine, inaanza kuanzisha wazo kwamba si masimulizi yote yanayoelezea matukio yaliyotokea kweli. Mathayo, kwa Gundry, anakuwa aina ya midrash, neno linalotokana na fasihi ya marabi, usimulizi mpya wa ubunifu au uvumbuzi wa matukio ili kutoa hoja mbalimbali za kitheolojia. Naam, tathmini ya ukosoaji wa uhariri.

Ninaanza na maoni machache mazuri, kwa sababu tutazungumzia matatizo makubwa zaidi. Kwanza kabisa, mazuri, waandishi wa injili walichagua matukio na nyenzo kumhusu Yesu, ambazo walichagua kuziandika. Labda, pia walifupisha nyenzo hii.

Kwa hivyo, Yohana 20 na 31 na Yohana 21:25 zinatuaambia, unajua, kuna mambo mengi huko nje, na nimechagua hii ili kukusaidia kumwona Yesu wa Masihi na ili upate uzima kwa jina lake. Na Luka 1-1 inarejelea kukusanya maelezo. Pili, utafiti wowote wa kina wa injili unapaswa kutoa maarifa muhimu. Mbinu hiyo inasoma Injili kwa undani sana.

Tatu, waandishi wa injili inaonekana walisisitiza vipengele mbalimbali vya huduma ya Yesu katika uteuzi na uwasilishaji wao, kama tunavyoweza kuona kwa kulinganisha Injili zao. Mathayo anasisitiza Yesu kama Mfalme Masihi, akija katika kutimiza unabii wa Agano la Kale ili kuanzisha ufalme, kuanzisha ufalme wa mbinguni, na anafanya ulinganisho huu kati ya Yesu na Israeli, na anatuhifadhi mazungumzo haya muhimu ya Yesu.

Marko anasisitiza matendo na maneno mafupi ya Yesu ili kujibu swali, mtu huyu ni nani? Ambayo, kwa kweli, inaulizwa na watu kadhaa tofauti katika nusu ya mbele ya Injili, Marko. Na jibu lake ni, yeye ni Masihi, yeye ni Mwana wa Mungu. Luka anasisitiza juu ya historia, kama unavyoona katika utangulizi wake, na juu ya ushuhuda wa mashahidi wa macho kwa Yesu, kupendezwa na mahusiano ya kijamii kati ya Mataifa na wanawake na maskini, na ana mifano hii ya mfano.

Yohana anasisitiza umuhimu wa Yesu, wa mtu binafsi na wa ulimwengu, na wa nafsi yake, kama ilivyoonyeshwa katika maneno na miujiza yake. Yohana ana ulinganifu zaidi wa kiishara, lakini bado ni Yesu yule yule. Msisitizo huu unatupa ufahamu kuhusu wasiwasi wa kitheolojia wa waandishi.

Kwa hivyo maoni hayo mazuri. Walifanya vifaa vilivyochaguliwa, na utafiti wowote wa kina utatoa maarifa muhimu. Inaonekana waandishi wa Injili walisisitiza vipengele mbalimbali vya huduma ya Yesu, n.k., na msisitizo huu unatupa ufahamu kuhusu wasiwasi wa kitheolojia wa waandishi wa Injili—matatizo mengine makubwa.

Naam, baadhi ya matokeo ambayo wakosoaji hupata, hata wakosoaji wa kiinjili kama Gundry, yanatisha. Kwanza kabisa, tunapata kukataliwa kwa maelezo ya kihistoria yaliyorekodiwa. Freda alisema Yesu hakuwahi kudai kuwa Masihi.

Perrin, ambaye ni mkosoaji wa uhariri zaidi, anasema, Mara tu tunapojua machache kumhusu Yesu, hivi ndivyo kauli yake inavyoonekana, kwamba ukosoaji wa uhariri unafanya maisha ya utafiti wa Yesu kuwa magumu zaidi, bila shaka, ni dhahiri mara moja, kwa kutambua kwamba sehemu kubwa ya nyenzo katika Injili lazima ihusishwe na motisha ya kitheolojia ya mwinjilisti, au ya mhariri wa mapokeo, au ya nabii au mhubiri katika kanisa la kwanza, lazima tugundue kwamba maneno ya RH Lightfoot yalikuwa na haki kamili na ya kweli. Injili kwa kweli hutupatia tu mlilo wa sauti ya Yesu. Hii ina maana, kwa vitendo, kwamba lazima tuchukue kama mahali pa kuanzia dhana kwamba Injili zinatupa taarifa za moja kwa moja kuhusu theolojia ya kanisa la kwanza na si kuhusu mafundisho ya Yesu wa kihistoria.

Yote hayo yako kwenye ukurasa wa 69 wa Ukosoaji wa Urekebishaji ni Nini. Na kisha, kurasa chache tu baadaye, hitimisho: usitegemee imani yake. Upande halisi wa athari za ukosoaji wa urekebishaji ni ukweli kwamba unaibua maswali mazito sana, kwa kweli, kuhusu kile ambacho kwa kawaida huchochea maisha ya utafiti wa Yesu, maisha ya theolojia ya Yesu.

Zaidi ya yote, inazua swali kuhusu kama mtazamo wa Yesu wa kihistoria kama mahali pa ufunuo na jambo kuu la imani ya Kikristo, kwa kweli, una haki. Ukurasa wa 72. Huyu ni Norman Perrin, ambaye angekuwa mliberali wa mstari wa mbele sana.

Gundry, Robert Gundry, ni mhubiri wa kiinjili mwenye msimamo mkali. Ziara ya mamajusi na kukimbia kwenda Misri havikutokea kamwe—ukurasa za 26, 32, 34, 35 za maelezo yake.

Nitasoma haya. Mathayo sasa anageuza ziara ya wachungaji Wayahudi wa eneo hilo, Luka 2, 8 hadi 20, kuwa ibada ya wachawi wa Mataifa kutoka sehemu za kigeni. Kama vile wanawake wanne, mbali na Maria katika nasaba, walivyoelekeza mbele kwenye kuingizwa kwa Mataifa kanisani, vivyo hivyo pia kuja kwa wachawi kunaonyesha kuingia kwa wanafunzi kutoka mataifa yote kwenye mzunguko wa wale wanaomkiri Yesu kama Mfalme wa Wayahudi na kumwabudu kama Mungu.

Yote hayo kwenye ukurasa wa 26. Kisha, anapokuja katika sura ya 2, mstari wa 13, kuendeleza nia ya kukimbia kutoka kwa mateso, Mathayo anabadilisha kwenda Yerusalemu kwa Familia Takatifu, Luka 2, 22, kuwa kukimbia kwenda Misri, ukurasa wa 32, na kisha kuruka hadi ukurasa wa 34 na 35. 2, 16.

Mathayo anaendeleza zaidi uainishaji wa Musa kwa kutumia tukio linalofanana na Farao akiwachinja watoto wa kiume wa Waisraeli wakati wa kuzaliwa kwa Musa. Ili kufanya hivyo, anabadilisha uchinjaji wa njiwa wawili au njiwa wawili wachanga, ambao ulifanyika wakati wa kumtoa mtoto Yesu hekaluni, Luka 2:24. Linganisha Mambo ya Walawi 12, 6 hadi 8, na uchinjaji wa watoto wachanga wa Herode huko Yerusalemu na Bethlehemu.

Huzuni ya mama wa mtoto inalingana na upanga ambao ungemchoma moyo wa Mariamu, kulingana na utabiri wa Simeoni wakati wa uwasilishaji hekaluni, Luka 1:35. Linganisha Mathayo 2:18. Uhalifu mkubwa wa Herode ulimrahisishia Mathayo kudanganya mila ya Dominika kwa njia hii, kurasa 34, 35.

Kwa hivyo hiyo ni kukataliwa kwa maelezo ya kihistoria yaliyorekodiwa. Kipengele kingine cha kutisha tunachokiona ni kizazi cha maelezo ya kihistoria ya kinadharia. Villey Markson, kuhusu mandhari ya Mark, anaelezewa na Perrin kwenye kurasa za 38 na 39.

Kwa hivyo kupeleka ukosoaji wa uhariri hadi kikomo chake cha mbali zaidi, labda Markson anaelekeza njia ya siku ya baadaye katika kazi. Uamuzi huu mpya ni dhana yake kwamba theolojia ya Markan inaonyesha hali huko Galilaya katika mwaka wa 66 BK, mwanzoni mwa vita vya Wayahudi dhidi ya Roma. Markson anaamini kwamba jumuiya ya Wakristo wa Yerusalemu ilikuwa imekimbia kutoka Yerusalemu hadi Galilaya mwanzoni mwa vita, kwamba huko walikuwa walingojea parousia, ambayo waliamini kuwa ilikuwa karibu.

Injili ya Marko inadai kwamba Markson anaonyesha hali hii katika theolojia yake. Kwa mfano, mwisho wa sasa wa Injili mnamo 16 BK ndio mwisho halisi. Marko hakukusudia kuendelea kuripoti kuonekana kwa ufufuo huko Galilaya.

Marejeleo ya Galilaya katika 14:25 na 16:7 si marejeleo ya ufufuo hata kidogo bali ni parousia. Marko anatarajia tukio hili litokee mara moja katika siku zake mwenyewe. Sio kusudi letu hapa kumtetea au kujadiliana na Markson usahihi wa ufahamu wake kuhusu mahali na wakati wa utunzi wa Injili ya Marko.

Wasiwasi wetu ni kubainisha kwamba hapa tunasonga mbele zaidi ya ukosoaji wa uhariri wenyewe hadi hatua mpya zaidi, hatua ambayo tunafanya kazi kutokana na ufahamu wa kitheolojia ambao tumeweza kubaini hali ya kihistoria ambayo ufahamu huo uliibuka. Kizazi cha maelezo ya kihistoria ya kinadharia. Gundry kuhusu usuli wa Injili ya Mathayo mistari ya tano na sita ya Gundry.

Kwa kuzingatia msisitizo wa Mathayo, tunaweza kuhitimisha hali ambayo aliandika na madhumuni ambayo aliandikia. Hii pia itafichua sifa ya theolojia ya Injili yake. Mathayo anaonyesha wasiwasi mkubwa kuhusu tatizo la kanisa mchanganyiko.

Kanisa limekua kwa ukubwa kupitia wingi wa waongofu kutoka mataifa yote, Mathayo 28:18 hadi 20, lakini waongofu hawa wanajumuisha wanafunzi wa uongo na wa kweli, na ananukuu vifungu vingi na kutaja vifungu vingi katika sura mbalimbali hapo. Tofauti kati yao inadhihirika kupitia mateso ya kanisa. Mathayo 5:10 hadi 12.

Mateso haya hayakutoka kwa serikali ya Kirumi bali yalienea hasa miongoni mwa viongozi wa Kiyahudi huko Yerusalemu. Mathayo hufichua na kuongeza hatia yao kila mara—nukuu mbili katika sura ya 27:28.

Wanafunzi wa kweli wanateseka kwa uvumilivu. Baadhi yao walilazimika kukimbia ili kuokoa maisha yao. Kwa upande mwingine, wanafunzi wa uongo wanamkana Yesu hadharani ili kuepuka mateso.

Kichwani mwao, wanafunzi wa uongo wana manabii wa uongo wanaonekana kuwa wachungaji waliotulia, yaani, maafisa wa kanisa ambao mitazamo yao ya kutojali na sera za kuwalinda zimewalinda kutokana na ugumu wa huduma ya kusafiri. Manabii hawa wa uongo wanaonekana kuja kanisani kutoka kwa dhehebu la Mafarisayo na kazi za waandishi. Tazama taarifa zote hizo kuhusu historia ya Mathayo.

Aliipata wapi ? Kwa kudhani kwamba maneno mbalimbali kinywani mwa Yesu ni madokezo kwa mambo haya. Na kipengele cha tatu cha kutisha ni kuongezwa kwa aina ya hadithi za kihistoria kwenye Maandiko. Perrin anasema, kwenye ukurasa wa 75, kwamba alama ya injili ni mfano ambao wengine hufuata na ni mchanganyiko wa ukumbusho wa kihistoria, mila iliyotafsiriwa, na ubunifu huru wa manabii na mwinjilisti.

Kwa maneno mengine, ni mchanganyiko wa ajabu wa historia, hadithi, na hadithi za kubuni. Ni ukweli huu ambao ukosoaji wa uhariri unauweka wazi bila shaka. Gundry.

Gundry anaiita Midrash au Haggadah lakini anailinganisha na riwaya za kihistoria za kisasa zinazochanganya ukweli na hadithi za kubuni. Kurasa 630-632 katika ufafanuzi wake. Naam, hizo ni mifano ya baadhi ya matukio ya kutisha yanayotokea.

Lakini nyuma yake, baadhi ya mbinu zinatiliwa shaka. Tunaziainisha chini ya vichwa mbalimbali, ambavyo tutaviita makosa. Sio makosa katika maana ya kawaida ya kimantiki.

Istilahi hii ni yangu mwenyewe, lakini matatizo ya kimbinu pia yamebainishwa na wengine wengi, ambao Macias Lewis, mkosoaji mtaalamu wa fasihi, ni mfano maarufu, na nitanukuu kutoka kwake mara kadhaa. Ninaita kosa la kwanza katika ukosoaji wa uhariri wa mbinu kosa la msingi wa mchanga. Ukosoaji wa uhariri hujenga mbinu tata juu ya dhana zenye shaka, ambazo zinapaswa kuchunguzwa upya kwa uangalifu zinapotoa matokeo kama hayo.

Mojawapo ya dhana hizi ni kurekodi nadharia ya Injili. La pili, kwa Gundry, ni utegemezi kamili wa Mathayo kwa Marko na Q. Kwa hivyo, anadhani kwamba Mathayo hana vyanzo isipokuwa Marko na Q, na kwa hivyo analazimika kutoa ziara ya mamajusi kutoka kwa nyenzo ambazo anafikiri Luka amehifadhi kutoka Q kuhusu wachungaji na ziara ya hekalu, n.k. Tatizo la pili ni kile ninachokiita maelezo ya

uwongo, na katika hili, tuna dhana kwamba maelezo yoyote yanapaswa kupendelewa kuliko ujinga.

Hili ni tatizo la ukosoaji wa urekebishaji upande wa kiliberali na wakati mwingine upatanishi upande wa kihafidhina. Wakati mwingine hatujui jibu, kwa hivyo tunaweza kusema, haya ndiyo mafungu ya matatizo na tunadhani haya yanaweza kuoanishwa kwa njia hii au labda kwa njia hii au kwa njia hii, lakini hatuna mashine za muda. Hatujui kwa uhakika.

Unaweza kusema, napendelea hili, lakini sikuwapo, sawa? Naam, unapata aina hiyo hiyo ya jambo linaloendelea na ukosoaji wa uhariri, ingawa hawaambii kila mara kwamba kuna njia mbadala hapo. Lewis ana maoni haya katika insha yake kuhusu ukosoaji katika kitabu kuhusu hadithi, kurasa 132-133. Karibu wakosoaji wote, anasema, huwa na mwelekeo wa kufikiria kwamba wanajua vipengele vingi vya ukweli mwingi unaohusiana na kitabu ambacho, kwa kweli, hawakijui.

Mwandishi, Lewis, alikuwa mwandishi, sawa, na vitabu vyake vilipitiwa, bila shaka anatambua ujinga wao kwa sababu yeye, mara nyingi peke yake, ndiye anayejua ukweli halisi. Hivi majuzi, kumekuwa na mfano mzuri sana wa hili katika mapitio ya kitabu cha Tolkien cha Lord of the Rings. Wakosoaji wengi walidhani kwamba lazima iwe fumbo la kisiasa, na wengi walidhani kwamba pete kuu lazima iwe bomu la atomiki.

Mtu yeyote aliyejua historia halisi ya utunzi alijua kwamba hii haikuwa tu kwamba ilikuwa na makosa bali pia haiwezekani kimfuatano. Hiyo ni kwamba Tolkien alikuwa tayari ameingia ulingoni kabla raia yeyote hajajua kuhusu bomu la atomiki, sivyo? Wengine walidhani kwamba hadithi za mapenzi yake zilitokana na hadithi ya watoto wake, The Hobbit. Sasa, bila shaka, hakuna anayewalaumu wakosoaji kwa kutojua mambo haya.

Wanapaswaje? Shida ni kwamba hawajui kwamba hawajui. Bashiri hujitokeza akilini mwao, na huiandika bila hata kugundua kwamba ni bashiri. Hapa, hakika, onyo kwetu sote kama wakosoaji ni wazi sana na la kutisha.

Wakosoaji wa Piers Plowman na Malkia wa Kifahari hufanya miundo mikubwa kuhusu historia ya miundo hii. Bila shaka, sote tunapaswa kukubali kwamba miundo kama hiyo ni ya kubuni, na kama dhana, unaweza kuuliza, je, baadhi yake si ya uwezekano? Labda ni ya kubuni, lakini uzoefu wa kupitiwa upya umepunguza makadirio yangu ya uwezekano wake kwa sababu unapoanza kwa kujua ukweli, unagundua kuwa miundo hiyo mara nyingi huwa na makosa kabisa. Inavyoonekana, uwezekano wa kuwa sahihi ni mdogo, hata inapotengenezwa kwa njia ya busara sana.

Kwa hivyo, siwezi kupinga imani kwamba dhana kama hizo kuhusu wafu zinaonekana kuwa za kweli kwa sababu tu wafu hawapo ili kuzipinga. Mazungumzo ya dakika tano na Spencer halisi au Langland halisi, kama waandishi wa Fairy Queen na Piers Plowman, yanaweza kuharibu kazi nzima ngumu. Hiyo ni kurasa 132, 133.

Kwa hivyo, ni bora kutojua jibu, na hapana, hatujui, kuliko kujua jibu lisilo sahihi. Tatizo la tatu ni kile ninachokiita udanganyifu wa tasnifu. Sekta ya PhD inasababisha tatizo hili.

Uhitaji wa watahiniwa wa PhD kuandika tasnifu yao kuhusu kitu kipya na cha kitaaluma unaweza kusababisha kukataa maelezo ya moja kwa moja kwa ajili ya jambo linalohusika, kukataa historia iliyorekodiwa kwa ajili ya historia iliyojengwa upya, kukataa ushahidi wa moja kwa moja kwa ajili ya ushahidi usio wa moja kwa moja. Matokeo yake ni aina mpya ya kuiga mfano. Unakumbuka maelezo ya Perrin, haya hapa maelezo ya Perrin kwenye ukurasa wa 42.

Maswali, majibu, na mafundisho yako kinywani mwa Yesu na Petro, lakini majina yanayohusika yanatoka katika msamiati wa Kikristo wa kanisa la kwanza. Ingawa wahusika katika pericope wana majina na vyeo vinavyotokana na mazingira ya huduma, Yesu, Petro, na umati, pia wanawakilisha hali za kanisa la kwanza. Yesu ndiye Bwana anayezungumzia kanisa, Petro anawakilisha waumini wanaofanya makosa ambao hukiri kwa usahihi lakini wanaendelea kutafsiri ungamo lao kimakosa, na umati ni uanachama mzima wa kanisa ambao mafundisho ya jumla yanayofuata yamekusudiwa.

Kwa hivyo, tunafikia hatua muhimu zaidi kuhusu mtazamo wa ukosoaji wa masimulizi. Ina umbo la hadithi kuhusu Yesu wa kihistoria na wanafunzi wake, lakini kusudi kwa upande wa Bwana aliyefufuka na kanisa. 42.

Kumbuka jibu la Lewis, ambaye aliandika makala hiyo hiyo kuhusu ukosoaji katika kitabu chake kuhusu hadithi. Ambapo mkosoaji anaonekana kwangu mara nyingi kukosea ni dhana ya haraka ya maana ya kiistiari, na kama wahakiki wanavyofanya kosa hili kuhusu kazi za kisasa, ndivyo kwa maoni yangu wasomi mara nyingi wanavyofanya kuhusu zile za zamani. Ningependekeza kwa wote wawili, na ningejaribu kuchunguza katika mazoezi yangu ya ukosoaji, kanuni hizi.

Kwanza, hakuna hadithi inayoweza kubuniwa kwa akili ya mwanadamu, ambayo haiwezi kufasiriwa kifumbo kwa akili ya mtu mwingine. Tafsiri ya Stoiki ya tafsiri za kale za hadithi za kale, tafsiri za Kikristo za Agano la Kale, na tafsiri za enzi za kati za vitabu vya kale vyote vinathibitisha hili. Kwa hivyo, pia, ukweli tu kwamba unaweza kuifananisha kazi iliyo mbele yako si uthibitisho kwamba ni fumbo.

Hatupaswi kuendelea kuifananisha kazi yoyote hadi tutakapoweka wazi sababu za kuichukulia kama fumbo hata kidogo. Hilo ni ukurasa wa 140, 141. Tatizo la nne ninaloliona ni kile ninachokiita hoja kutokana na uongo wa ukimya.

Ikiwa tukio au maelezo fulani yanaonekana katika injili moja tu, mwandishi lazima awe ameyabuni badala ya kuwa na taarifa za ziada. Linganisha hili na maelezo ya Lewis katika ukurasa wa 131. Kauli hasi bila shaka ni hatari sana kwa mhakiki mvivu au mwenye hasira, na hapa kuna somo kwetu sote kama wakosoaji.

Kifungu kimoja kutoka kwa Malkia Mtukufu kitakuhalalisha kwa kusema kwamba Spencer wakati mwingine hufanya hivi na vile. Usomaji kamili na kumbukumbu isiyo na makosa ndiyo itakayohalalisha kauli kwamba hafanyi hivyo kamwe. Kila mtu anaona hili.

Kinachoweza kuepukika kwa urahisi zaidi ni kauli hasi iliyofichwa katika kauli ambazo zinaonekana kuwa chanya. Kwa mfano, katika kauli yoyote iliyo na kiarifu kipya, mtu husema kwa upole kwamba kitu ambacho Dunn au Stern au Hopkins walifanya kilikuwa kipya, hivyo kujitoa kwenye kauli hasi ambayo hakuna mtu aliyewahi kuifanya hapo awali. Lakini hii ni zaidi ya ufahamu wa mtu.

Kwa ukali, ni zaidi ya ufahamu wa mtu yeyote. Tena, mambo ambayo sote tunaweza kusema kuhusu ukuaji au maendeleo ya mshairi mara nyingi yanaweza kumaanisha hasi kwamba hakuandika chochote isipokuwa kile ambacho kimetufikia, ambacho hakuna anayejua. Kama tungekuwa na kile kinachoonekana kama mabadiliko ya ghafla katika mtindo wake kutoka shairi A hadi shairi B, huenda ikawa si ya ghafla hata kidogo.

Kwa hivyo, ukweli kwamba injili fulani, samahani, mwandishi wa injili fulani hataji maelezo fulani, si hakikisho kwamba hajui. Tatizo la tano ni kile ninachokiita uwongo wa kisaikolojia. Mkosoaji anaweza kuhitimisha nia ya mwandishi kutokana na maandishi yake.

Tofauti kati ya Injili ni za kutegemeana badala ya za bahati mbaya au masuala ya msisitizo. Hapa, Lewis anatoa maoni mazuri kwenye ukurasa wa 134. Aina nyingine ya mkosoaji anayekisia kuhusu asili ya kitabu chako ni mwanasaikolojia asiye na uzoefu.

Ana nadharia ya fasihi ya Freudian na anadai kujua yote kuhusu vikwazo vyako. Anajua ni mambo gani ambayo hayajatambuliwa unayoyatimiza. Na hapa, bila shaka, mtu hawezi, kwa maana ile ile kama ilivyokuwa hapo awali, kudai kuanza kwa kujua ukweli wote.

Kwa ufafanuzi, wewe, mwandishi, hujui mambo anayodai kuyagundua. Kwa hivyo, kadiri unavyoyakana kwa sauti kubwa, ndivyo yanavyozidi kuwa sahihi. Ingawa, cha kushangaza, ikiwa utayakubali, hilo lingemthibitisha pia kuwa sahihi.

Na kuna ugumu zaidi. Mtu hapa hana upendeleo wowote, kwani utaratibu huu karibu wote umetengwa kwa wahakiki wenye uadui. Na sasa ninapofikiria, sijaona ukifanywa kwa mwandishi aliyekufa, isipokuwa na msomi ambaye kwa kiasi fulani alikusudia kumkanusha.

Mifano michache. Lewis kuhusu asili ya riwaya yake Paralandra , katika hadithi za Owen, ukurasa wa 144. Lewis anazungumza na waandishi wengine wa wakati wake.

Nadhani Brian Aldiss ndiye anayeonekana hapa. Lewis anasema mwanzo wa riwaya ya pili, Paralandra , ambayo iko katika trilogy yake ya hadithi za kisayansi, ilikuwa picha yangu ya akili ya visiwa vinavyoelea. Kazi zangu zote zilizobaki, kwa namna fulani, zilijumuisha kujenga ulimwengu ambao visiwa vinavyoelea vingeweza kuwepo.

Na kisha, bila shaka, hadithi kuhusu anguko lililoepukwa ilianza. Hii ni kwa sababu, unajua, baada ya kuwafikisha watu wako katika nchi hii ya kuisisimua, jambo lazima litokee. Aldiss anasema, lakini nashangaa kwamba umeiweka hivi.

Ningefikiri kwamba uliunda Paralandra kwa madhumuni ya kufundisha. Lewis, ndio, kila mtu anafikiri hivyo. Wamekosea kabisa.

Uongo wa kujisifu kielimu. Sote huwa tunawahusudu wale wenye hadhi kubwa kuliko sisi. Hapa, kwa kawaida, wanaliberali wa vyuo vikuu, na huwadharau wale wenye aina fulani ya wahafidhina wasio na msimamo mkali.

Naam, hayo ni makosa yangu sita, ukipenda, kuhusu mbinu ya ukosoaji wa uhariri. Hitimisho kuhusu ukosoaji wa uhariri. Maoni hapo juu hayapaswi kuchukuliwa kama hoja ya kupinga usomi.

Badala yake, ni wito wa tathmini ya busara ya uwezo wetu wenyewe na kwa hofu ya Mungu, ambaye, kulingana na 1 Wakorintho 3:19, huwakamata wenye hekima katika hila zao. Na ambaye, kulingana na Mithali 21:30, hakuna hekima, wala ufahamu, wala shauri dhidi yake. Naam, huo ndio mjadala wetu kuhusu ukosoaji wa marekebisho.

Sasa tunataka, kwa ufupi, kukusanya hitimisho kadhaa kuhusu historia ya injili kwa ujumla kuhusu kozi hii yote. Tumeangalia mada kadhaa zinazohusiana na suala la usahihi wa kihistoria wa injili, hasa Injili fupi. Tumeangalia mitazamo ya kisasa kuhusu Yesu, na tumeona kwamba watu wana mitazamo ya kila aina kumhusu Yesu.

Mashahidi wa Yehova wanasema Yesu si Mungu. Wamormoni wanasema Yesu alikuwa Mungu, lakini wewe pia unaweza kuwa Mungu. Wafuasi wa dini ya kiliberali wanasema Yesu alikuwa Mungu, kama watu wote walivyo, kama mama yake Harry Emerson Fosdick alivyokuwa, n.k.

Mitazamo hii yote ina uhusiano wa kimitazamo tu na Biblia. Yote ni aina mpya za ibada ya sanamu, ambazo zinaweza kuwa vizuri lakini si nzuri kukusaidia katika msongamano kwani miungu iliyoumbwa ili kuunga mkono mitazamo hii haipo. Pia tuliangalia mitazamo mbalimbali ya kihistoria, ambayo Semina ya Yesu ndiyo mtindo wa sasa.

Wanadai kutumia data ya kihistoria, lakini kwa kweli, wanachagua na kuchagua pointi wanazopenda kutoka humo. Inatuleta kwenye data ya kihistoria kuhusu Yesu. Katika usomaji wako, nilikuwa nimewapa wanafunzi wangu kazi ya kusoma Gregory Boyd, Cynic Sage, au Son of God, au Lee Strobel, The Case for Christ.

Huenda umegundua kwamba vyanzo vya awali vya kipagani havituelezi mengi kuhusu Yesu. Tunaona vinakiri kama mambo ya kihistoria ambayo waliberali hawangependa kukubali. Madai ya Kimasihi, matendo ya miujiza, na kadhalika.

Nyenzo za Kiyahudi zinaonyesha mwitikio hasi dhidi ya Kristo, kama vile Agano Jipya linavyosema. Agano Jipya linasema wapinzani wa Kiyahudi wa Yesu walijibu, kama vile Agano la Kale lilivyotabiri wangepanya. Hawakuweza kukataa kuwepo kwake na athari yake kubwa, na bado hawawezi kuelezea utimilifu wa unabii wa Agano la Kale katika Yesu.

Kwa nini kuna machache sana kuhusu Yesu na vyanzo visivyo vya Kikristo? Hatujui kwa hakika. Labda ni kama hali ya vyombo vya habari leo. Mara nyingi tunaona vyombo vya habari vikiepuka ripoti kuhusu mambo ambayo hawapendi, hasa wakati ni vigumu kuvipa mtazamo hasi.

Kuhusu ushuhuda wa Agano Jipya kuhusu Yesu, Paulo anaandika katikati ya miaka ya 50, na ni vigumu sana kuuelewa. Ushuhuda wake hutoa maelezo mazuri kuhusu Kristo katika sehemu fulani ndani ya picha ya jumla inayoendana na picha za injili. Hilo linatuleta kwenye 3. Injili ni vyanzo vikuu vya Yesu.

Injili zina zaidi ya kurasa 100 za maelezo kuhusu Yesu. Kwa ukubwa, umri, na asili, ndizo vyanzo vyetu vikuu vya utafiti wowote wa kihistoria kumhusu. Ushahidi wa nje ni thabiti kuhusu waandishi wake, ukilinganisha majina tunayopata kwenye majina ya kila moja, bila ushahidi wa mapendekezo mengine yoyote.

Isipokuwa Yohana, haya si majina ambayo mtu angechagua kama majina yangekuwa yamebuniwa. Ushahidi wa nje wa tarehe na mpangilio wa uandishi wa Injili lazima utupiliwe mbali na waliberali ili kudumisha nadharia ya hati mbili. Hata hivyo,

nadharia hiyo haifanyi kazi nzuri zaidi ya kuelezea ushahidi wa ndani kuliko pendekezo tulilopendekeza, ambalo linasisitiza maudhui ya injili katika mafundisho ya mitume.

Kwa karibu miaka 2,000 tofauti, hatuwezi kujibu utata wote unaodaiwa katika nyenzo za injili, lakini tunaweza kutoa mapendekezo kwa ajili yao ambayo yanaendana na uaminifu wa kihistoria. Hatupaswi kuruhusu wasiwasi kuhusu mambo kama hayo utuongoze kuchukua mitazamo yenye matatizo mengi zaidi, hivyo kuwa kama wale wanaochuja mbu na kumeza ngamia. Mambo haya si ya kitaaluma tu.

Wamewashawishi wachungaji wote wa kiliberali, madhehebu makubwa zaidi, vyombo vya habari vya kidunia, na watu wengi ambao utajaribu kuwafikia kwa ajili ya Kristo, hasa wale ambao wamepata elimu ya chuo kikuu. Wamesababisha Wakristo wengi ambao wameathiriwa na nyenzo hizo kuishi kwa mashaka na data ya injili kuhusu Yesu. Wamewaongoza watu wengi kukataa Ukristo kabisa na wanatumiwa na dini nyingi zinazopinga Ukristo.

Lazima tuendeleo kusisitiza ushahidi na kuwaita watu kuishi kwa uwajibikaji, kuishi kwa uwajibikaji kwa kuzingatia hilo.

Naam, hiyo ndiyo muhtasari wa Injili kwa kozi hii. Asante kwa umakini wako.